

Ispitivanje percepcije rodne diskriminacije, stavova prema rodnoj ravnopravnosti i obavljanju kućanskih poslova kod studenata i studentica

Zadavec, Antonija

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:169335>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-07**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru

Odjel za sociologiju

Preddiplomski sveučilišni studij sociologije (dvopredmetni)

Antonija Zadavec

**Ispitivanje percepcije rodne diskriminacije, stavova
prema rodnoj ravnopravnosti i obavljanju
kućanskih poslova kod studenata i studentica**

Završni rad

Zadar, 2020.

Sveučilište u Zadru

Odjel za sociologiju

Preddiplomski sveučilišni studij sociologije (dvopredmetni)

Antonija Zadravec

**Ispitivanje percepcije rodne diskriminacije, stavova prema
rodnoj ravnopravnosti i obavljanju kućanskih poslova kod
studenata i studentica**

Završni rad

Studentica: Antonija Zadravec

Mentorica: doc. dr. sc. Željka Zdravković

Zadar, 2020

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Antonija Zadavec**, ovime izjavljujem da je moj **završni** rad pod naslovom **Ispitivanje percepcije rodne diskriminacije, stavova prema rodnoj ravnopravnosti i obavljanju kućanskih poslova kod studenata i studentica** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 27. rujna 2020.

Sadržaj

1. Sažetak	4
2. Uvod.....	5
3. Teorijski okvir.....	7
3.1. Razvoj rodni uloga i hrvatsko društvo	7
3.2. Funkcionalistička paradigma braka i deinstitutionalizacija obitelji.....	10
4. Pregled dosadašnjih istraživanja	11
4.1. Stavovi studenata prema rodnim ulogama – dosadašnja istraživanja.....	12
5. Metodologija.....	14
5.1. Cilj.....	14
5.2. Ispitanici (uzorak)	14
5.3. Opis instrumenta	15
5.4. Mjesto i vrijeme istraživanja.....	16
5.5. Korištene analize.....	16
5.6. Istraživački problemi	17
5.7. Istraživačke hipoteze.....	17
6. Rezultati	18
6.1. <i>Percepcija rodne diskriminacije tijekom djetinjstva</i>	18
6.1.1. <i>Postoje razlike u percepciji rodne diskriminacije u obitelji tijekom odrastanja kod studenata i studentica</i>	18
6.1.2. <i>Postoje razlike u percepciji rodne diskriminacije tijekom odrastanja s obzirom na regiju iz koje studenti dolaze</i>	19
6.1.3. <i>Postoje razlike u percepciji rodne diskriminacije tijekom odrastanja s obzirom na veličinu naselja iz koje ispitanik dolazi</i>	20
6.1.4. <i>Ispitivanje razlike u učestalosti obavljanja poslova između muškaraca i žena tijekom odrastanja</i>	21
6.2. <i>Obavljanje kućanskih poslova/praksa</i>	22
6.2.1. <i>Postoje razlike kod učestalosti obavljanja kućanskih poslova s obzirom na to žive li studenti s roditeljima ili samostalno</i>	22
6.3. <i>Stavovi studenata vezanih uz rodne uloge</i>	24
6.3.1. <i>Postoji povezanost između percepcije rodne diskriminacije tijekom odrastanja u obitelji i stavova prema rodnim ulogama</i>	25
7. Rasprava.....	27
8. Zaključak.....	30
9. Prilozi.....	31
10. Literatura.....	32

1. Sažetak

Ispitivanje percepcije rodne diskriminacije, stavova prema rodnoj ravnopravnosti i obavljanju kućanskih poslova kod studenata i studentica

Ovaj rad se bavi percepcijom rodne ravnopravnosti kod studenata i studentica. U okviru rada provedeno je istraživanje u kojem je cilj bio istražiti povezanost percepcije rodne diskriminacije studenata i studentica Sveučilišta u Zadru prema rodnoj ravnopravnosti i diskriminaciji tijekom njihovog odrastanja te njihovih stavova prema rodnim ulogama i učestalosti obavljanja kućanskih poslova. U istraživanju je sveukupno sudjelovalo 286 studenata, od toga 254 ženskog spola, 30 muškog spola i 2 nebinarno opredijeljenih studenata. Kako bi ispitali njihove stavovi prema rodnim ulogama primijenjene su određene skale koje su preuzete i prilagođene studentskom uzorku. Rezultati su pokazali da je većina studenata u djetinjstvu doživjela rodnu diskriminaciju te da oni koji su u većoj mjeri doživjeli neke oblike diskriminacije u obitelji češće imaju tradicionalnije stavove prema rodnim ulogama. Također se pokazalo da su studenti češće socijalizirani u obiteljima u kojima su kućanski poslovi podijeljeni na tipično „muške“ i tipično „ženske“ te da su žene uglavnom te koje obavljaju veći dio svakodnevnih kućanskih poslova.

Ključne riječi: studenti, rodne uloge, rodna diskriminacija, (ne)ravnopravnost, kućanski poslovi

A study of students' perception of gender-based discrimination, attitudes towards gender equality and completing household chores

The main focus of this paper is students' perception of gender roles. For the purpose of the paper, a research was conducted with the goal of examining the correlation of attitudes of students, from the University of Zadar, towards gender roles and the discrimination in their upbringing as well as doing the household chores. A sample of 284 students was used, 254 of which were female, 30 male, and 2 identified as non-binary. In order to examine their attitudes towards gender roles, certain scales were used, which were taken from other research and adjusted to be suitable for this sample of students. The results showed that most of the students experienced discrimination on the basis of their gender, and that those who have experienced it to a higher degree take more traditional position towards gender roles. It was also established that students were often socialized in families where household chores were divided to typical "male" and typical "female" as well as that women do most of these everyday household chores.

Key words: students, gender roles, gender-based discrimination, household chores

2. Uvod

Tema rodni uloga¹ veoma je aktualna i relevantna u današnjem društvu. Pitanje o ravnopravnosti tih uloga proteže se u različitim društvenim područjima, kao što su kultura, obrazovanje, podjela obiteljskih poslova, profesija i slično, Unatoč tome, tradicionalna podjela uloga među ženama i muškarcima je još uvijek prisutna (Jugović, 2004). Važnu ulogu u tom procesu ima primarna i sekundarna socijalizacija tijekom koje pojedinci internaliziraju rodne uloge u kulturi u kojoj odrastaju (Herceg, 2010).

Prema Becku i Giddensa u društvima „druge“ ili „refleksivne“² modernosti preispituju se tradicionalni modeli rodni uloga u kojima dominantnu ulogu u javnoj sferi imaju muškarci, a u privatnoj sferi žene. U kontekstu tih promjena, ovaj rad se fokusira na promjene koje se odvijaju u privatnoj sferi. Javlja se (ne)zadovoljstvo kod žena u percepciji rodni uloga i obavljanja kućanskih poslova. (Ne)zadovoljstva u ostvarenim rodni ulogama može vidjeti u istraživanju koje provodi Jugović (2004), gdje se spominje da su žene nezadovoljne trenutnim ostvarenim ulogama u kućanstvu, dok su muškarci relativno zadovoljni. Zbog toga dolazi do segregacije u obavljanju kućanskih poslova o kojima govori Topolčić (2001), gdje se vidi jasna podjela u obavljanju kućanskih poslova u obitelji. Naravno, segregaciju u kućanskim poslovima važno je istraživati i iz perspektivne rodne diskriminacije³ jer diskriminacija započinje u obitelji i socijalizacijom unutar nje te za prevenciju diskriminacije važno je da je socijalizacija u obitelji okrenuta prema ravnopravnosti u podjeli kućanskih poslova.

Istraživanja na temu rodne diskriminacije u Hrvatskoj provele su autorice Kamenov i Jugović (2011) te ističu da se rodna diskriminacija temelji na biološkim obilježjima, odnosno važnost brige žena o djeci i kućanstvo, dok su se muškarci oslanjali na svoju fizičku snagu. Žene su izložene različitim oblici rodne diskriminacije koji se zasnivaju na neravnomjernoj podjeli moći, resursa, ali i privilegija koje idu na štetu žena. Problem raspodjele tih moći

¹Rodne uloge podrazumijevaju ponašanja, ali i stavove koji se pridaju i očekuju od muškaraca i žena u određenoj kulturi (Bartolac i sur. 2011).

²Razliku između „prve“ i „druge“ modernosti Beck opisuje kao promjenu gdje „druga“ modernost mijenja one elemente tradicionalnog društva koje „prva“ modernost nije uspjela do kraja izmijeniti i tu se uključuje obitelj, rodne uloge, brak.

Dok Giddensov pojam „refleksivne“ moderne upućuje na stalno iznova promišljanje nove realnosti.

³Rodna diskriminacija odnosi se na društveno djelovanje, iskorištavanje te prisutnosti rodni predrasuda prema određenim rodne skupinama zbog same pripadnosti toj rodnoj grupi, većinom usmjerenih protiv žena (Kamenov i Jugović, 2011).

utemeljen je u svaku sferu društva, kao i u kućanstvu, što je jedna od tema kojima se bavi ovaj rad (Jugović, 2010).

Upravo zbog toga, u ovom radu će se prikazati nalazi i interpretacija rezultata dobivenih na temelju provedenog istraživanja na temu „Ispitivanje stavova studenata prema rodnim ulogama, rodnoj diskriminaciji i obavljanju kućanskih poslova“. Cilj istraživanja bio je istražiti povezanost između stavova studenata o rodnim ulogama u obitelji s obzirom na obavljanje kućanskih poslova. Izvještaj će započeti definiranjem razvoja rodnih uloga, pregledom dosadašnjih istraživanja, nadalje će se iznijeti istraživačke hipoteze, definirati uzorak te opisati instrumente i analize koje su se koristile prilikom istraživanja. Zatim će se prikazati rezultati istraživanja koji se odnose na uzorak, a naposljetku će se iznijeti pregled glavnih nalaza i usporedba s dosadašnjim istraživanjima te se osvrnuti na pojedina ograničenja i prijedloge za buduća istraživanja.

3. Teorijski okvir

3.1. Razvoj rodni uloga i hrvatsko društvo

Od samog rođenja djeca su podložna učenju određenog ponašanja i putem socijalizacije spoznaju rodne uloge koje su karakteristične za određeni spol (Herceg, 2010). Snažnim utjecajem okoline (obitelji, vršnjaka i dr.) oni kroz svoje djetinjstvo formiraju stavove te obrasce ponašanja koji su najčešće karakteristični za njihov spol, a oblikovani su općeprihvaćenim stavovima okružja u kojem se nalaze. (Papalia i sur., 2009, prema Herceg i sur., 2010)

Istraživanja provedena od strane Margaret Mead dokazuju da one karakteristike koje se u nekom društvu podrazumijevaju tipično „muškim“ ili „ženskim“ se ne moraju smatrati takvim u nekom drugom društvu (Smiljanić, 1985, prema Herceg, 2010). Veliki broj istraživanja pokazuje da je u većini društava „tipično muško“ i „tipično žensko“ ponašanje slično. Odnosno, da se rodni stereotipi preklapaju (Herceg i sur., 2010).

Nadalje, biološka i sociološka razlikovanja roda protežu se kroz povijest. Ženina osnovna zadaća bila rađanje djece i briga za obitelj, dok je muškarčeva uloga bila zbrinjavanje obitelji. Upravno je takva podjela uloga unutar obitelji bila je važna kroz povijest jer su muškarci bili oni koji su skrbili i uzdržavali obitelj. Djevojke su odgajane na način da budu poslušne, tihe i da vode brigu samo o osnovnim stvarima u kućanstvu, a dječaci su se odgajali da budu dominantni, samopouzdana te da najčešće ovise o svojoj fizičkoj snazi jer im je ona bila potrebna da uzdržavaju obitelj. Prihvatanje takvih stajališta dovelo je do značajnije moći muškaraca u društvu. (Jugović, 2004).

Prema percepciji Becka i Giddensa u društvima „druge“ ili „refleksivne“ modernosti došlo je preispitivanja devetnaestostoljetnog modela obitelji gdje je žena kućanica, a muž zarađuje za obitelj. Taj model se preispituje zbog djelovanja ženskih pokreta i sve veće nazočnosti žena na tržištu rada (Tomić-Koludrović, 2015). Taj model slabi i zbog preispitivanja elemenata „prve“ moderne što se tiče braka, obitelji te rodni uloga. Tradicionalna slika obitelji se „raspada“ i nastaju nove mreže odnosa koje su nestabilnije te dolazi do krize, ali to nije kriza obitelji, već kriza idealnog tipa obitelji. To bi značilo da tradicionalna obitelj gubi dosadašnji monopol i javljaju se novi oblici „kasnomoderne“ ili „postmoderne“ obitelji koje naglašavaju individualnu autonomiju (Zannata, 2003, prema Tomić-Koludrović, 2015).

Tomić-Koludrović (2015) ističe da je proces individualizacije omogućio ženama oslobađanje od tradicionalnih uloga i zavisnosti od muškaraca. Autorica ističe da je veća rodna emancipiranost, odnosno zaposlenje žena, doprinijela većem neprihvatanju tradicionalnih očekivanja pa tako ženska odluka o ostanku u kući i radu u kućanstvu postaje autonoman izbor. Istraživanje koje je uključilo podjelu rada u kućanstvu u različitim zemljama pokazuje stanovit pomak prema egalitarnosti u kućanstvu, ali su te promjene spore. Žene i dalje obavljaju većinu poslova, iako muškarci smatraju da uvelike pridonose kućanskim poslovima mnogo više nego ikada prije (Cohen, 2004, prema Tomić-Koludrović, 2015).

Isto tako, Tomić-Koludrović (2015) ističe da su žene u socijalističkim zemljama zbog visoke zaposlenosti ostvarile veću ravnopravnost nego što su to ostvarile žene u drugim kapitalističkim zemljama. No, isto tako autorica ističe da veća zaposlenost žena nije bio rezultat njihove ravnopravnosti u društvu, već posljedica egalitarnosti ideologije. Primjerice, kod zaposlenih žena javlja se „dvostruko opterećenje“ koje se odnosilo na to da žene uz obavljanje plaćenog posla istodobno odrađuju poslove vezane uz kućanstvo i brigu o djeci. Rezultati istraživanja iz 1999.⁴ pokazuju da je ekonomska kriza u tom periodu još više pogodila položaj žene jer je došlo do „trostrukog opterećenja“. Takvo opterećenje odnosilo se na obavljanje kućanskih poslova, redovnog posla izvan kuće te različitih poslova u sivoj ekonomiji što je omogućavalo preživljavanje obitelji dok su mnogi muškarci bili u vojsci (Tomić-Koludrović, 2015: 24-25).

U današnjim istraživanjima postoji razlikovanje tradicionalnih i egalitarnih stavova prema rodnim ulogama. Tradicionalni stavovi odnose se na promišljanje da je muškarac uzdržavatelj obitelji te je njegova primarni cilj posao, dok je ženina uloga da brine o obitelji i da prednost daje njoj. S druge strane, egalitarni stavovi odnose se na to da ne postoji rodna podjela kućanskih poslova i obveza te da muškarci i žene poslove moraju obavljati ravnopravno (Gjurić, Gregov i Šimunić, 2014, prema Puhanić, 2019). Također se spominje i tranzicionalni stav koji se označava kao „srednji put“ između tradicionalnog i egalitarnog stava. Osobe kod kojih prevladava tranzicionalni stav smatraju da žena može obavljati i radnu ulogu kao i svoju obiteljsku ulogu (Hochschild, 1989, prema Puhanić, 2019). Iako rodne uloge još nisu u potpunosti egalitarne i još uvijek postoje rodni stereotipi, sve više pažnje se posvećuje feminističkim pokretima i ekspresivnim vrednotama koje će naposljetku donijeti

⁴ Istraživanje provedene od strane Tomić-Koludrović i Kunac „*Rizici modernizacije: žene u Hrvatskoj devedesetih*“.

osamostaljenje žena u odnosu na kućanske poslove u smislu da neće biti direktno vezane uz kućanske poslove samo na temelju spola.

Iako je, s obzirom na prošlost došlo do pomaka u rodnim ulogama, odnosno obavljanju kućanskih poslova, većina muškaraca rjeđe obavljaju svakodnevne kućanske poslove (kao što su pranje suđa, kuhanje i sl.). Istraživanje društvenog položaja žena u Hrvatskoj u razdoblju rane tranzicije pokazalo je da muškarci najviše obavljaju poslove kao što su popravci kućanskih aparata, zamjena osigurača za struju i plinske boce te točenje goriva u automobil (Tomić-Koludrović i Kunac, 2000:61, prema Tomić-Koludrović, 2015) Samim time dolazi se do nesklada između zadovoljstva i pravednosti kod žena u raspodjeli obiteljskih poslova gdje žene provode više vremena u obavljanju svakodnevnih kućanskih poslova.

3.2. Funkcionalistička paradigma braka i deinstitutionalizacija obitelji

Industrijalizacija koja započela početkom 20. st. sa sobom donosi različite promjene u društvu, primjerice manje obitelji i plaćenog posla od kućanstva. Žene su uglavnom ostajale kod kuće i brinule se za obitelj i za djecu, a muškarčeva uloga bila je zapošljavanje i održavanje obitelji. Prema funkcionalističkom pristupu rodne uloge dijele se na instrumentalne i ekspresivne karakteristike. Ekspresivne se odnose na muškarce i na poslove koji su zahtijevali fizičku snagu, usmjerenje određenom cilju. Ekspresivne karakteristike pripisivale su se ženama i odnosile su se na odnose među pojedincima i komunikacijom. Kako bi takva podjela zadataka bila opravdana dolazi do rodne diskriminacije i seksizma koji ističe da je ženama cilj biti u kući i brinuti se za kućanstvo i da nisu sposobne obavljati poslove koji su pripisani muškarcima (Ritzer, 1997, prema Tomić-Koludrović, 2015).

Kao kritika tog funkcionalističkog pristupa ističe se da takva diferencijacija između žena i muškaraca više nije prikladan za trenutno društvo s obzirom da se fizička snaga ne podrazumijeva kao jedina i primarna karakteristika za kod obavljanja poslova. Umjesto na fizičku snagu fokus je na intelektualni sposobnostima pojedinaca. Isto tako, današnja zanimanja traže od žena i muškaraca sposobnost upravljanja i instrumentalnim i ekspresivnim vrednotama jer je funkcionalnije pojedincima poslove i dužnosti dati na temelju njihovih sposobnosti, a ne na temelju roda (Jugović, 2004).

Dolazi do deinstitutionalizacije (Huinik i Konietzka, 2007, prema Tomić-Koludrović, 2015) obitelji koja ističe da obitelj ne počiva na teorijama funkcionalističkih pristupa, već postupno blijedi slika o tome kakva je „prava“ obitelj i koje dužnosti se unutar nje odvijaju. Prema Becku (1986, prema Tomić-Koludrović, 2015) deinstitutionalizacija obitelji započela je individualizacijom i oslobađanjem od povijesno zadanih formi. Deinstitutionalizacija se može povezati i s Inglehartovom teorijom modernizacije i vrednotama koje se javljaju unutar nje. Kulturna promjena dovodi do promjene vrijednosti, odnosno okretanje prema sekularno-racionalnim i ekspresivnim vrednotama. Što bi značilo da se lakše prihvaća razvod braka, pobačaj i noviji različiti oblici obitelji.

Prihvatanjem novih različitih oblika obitelji dolazi do pluralizacije obiteljskih formi. Javljaju se novi tipovi obitelji koji su se toliko promijenile te su se odnosi unutar diferencirali što dovodi do poteškoća u provođenju popisa stanovništva u onim društvima koja su snažnije izložena procesima povezanim s „drugom“ modernom (Tomić-Koludrović, 2015).

4. Pregled dosadašnjih istraživanja

U Hrvatskoj, kao i u svijetu, provedena su brojna istraživanja na temu rodni uloga i rodne diskriminacije. U nastavku će se analizirati nekolicina istraživanja provedena u Hrvatskoj te se većina njih odnosi na istraživanje (ne)ravnopravnosti u kućanstvu i obavljanju kućanskih poslova. 1960-ih godina pojačao se interes za rod i rodne uloge, posebice zbog razvoja ženskog pokreta ili feminizma, koji je potaknuo istraživanje rodni uloga, rodnog identiteta i seksizma. Otkad su konstruirane skale u posljednjih 40-ak godina, stavovi prema ulogama žena su se liberalizirali. Od 1970-ih do 1990-ih, bilježi se porast broja žena, udatih žena, ali i majki) na tržištu rada uz rast broja visoko obrazovanih žena (Jugović, 2010).

Jedno od istraživanja na kojem se temelji ovaj završni rad je *Pomak prema modernosti: Žene u Hrvatskoj u razdoblju zrele tranzicije* gdje se analizirao društveni položaj žena iz perspektive teorije strukturacije, teorije refleksivne modernosti i „revidirana teorija modernizacije“ Ingleharta i Welzela. Time se žele analizirati vrijednosti i stavovi žena u Hrvatskoj u razdoblju „zrele tranzicije“. Temeljem klusterske analize Tomić-Koludrović (2015) izdvaja četiri tipa žena: predmoderni, tradicionalni, neodlučno-moderni, prijelazno-refleksivni tip.⁵ Autorica ističe da se tradicionalna slika obitelji „raspada“ i nastaju nove mreže odnosa i solidarnosti koje se možda još ne prepoznaju kao obitelji. Dio knjige koji je najbitniji za ovaj izvještaj je dio *Žene i obitelj* u kojem su se ispitivali stavovi žena o tome koje poslove u kućanstvu smatraju muškima, a koje ženskima. Autorica ističe da se u cjelini, u onim područjima koji su usko vezani s obitelji i brizi o djeci odgovori žena više tradicionalniji nego kad je riječ o zaposlenju. Također, ističe da u Hrvatskoj dominira tradicionalna podjela obiteljskih uloga, iako žene pokazuju moderne stavove. Autorica napominje da se može očekivati da će se vrijednosti promijeniti jer kako i sam naslov knjige govori – u Hrvatskoj je zabilježen "pomak prema modernosti“, ne samo kad su u pitanju vrijednosti i prakse, već i u društvu općenito (Tomić-Koludrović, 2015).

Nadalje, Topolčić (2001) prikazuje istraživanje u kojem je glavni cilj bio provjeriti u kojoj su mjeri kućanski poslovi u obitelji rodno segregirani. Rezultati su pokazali da postoji podjela rada u kućanstvu između muškaraca i žena te da je ta podjela i dalje neravnopravna, uz

⁵ Predmoderni,- vrijednosti su izrazito patrijarhalne uz iznimku rodne emancipiranosti; tradicionalni – temeljni stavovi i vrijednosti su manje patrijarhalni, a rodna emancipiranost izrazito visoka; neodlučno-moderni – smještaju se u područje srednjih vrijednosti, imaju zadržku kod prijelaza od tradicionalnih k modernim vrijednostima; prijelazno-refleksivni tip – iskazuju stavove o rodnoj ravnopravnosti koji su bliže refleksivnom promišljanju

veći angažman žena. Između ostalog, pokazalo se da muškarci više brinu za djecu nego li obavljaju kućanske poslove i zadnje, što obuhvaća prva dva rezultata, je da je rad u kućanstvu uvelike rodno segregiran, što autor i potvrđuje svojom analizom (Topolčić, 2001).

Slično tome ističe se istraživanje o rodnom nesuglasju gdje su rezultati pokazali da se nesuglasje prisutnije kod žena nego kod muškaraca. Istraživanje se referira na tezu da je ženama teže uskladiti odnos između profesionalnog i obiteljskog života te da se kao posljedica javlja nesuglasje između idealne i ostvarene uloge koje se više javlja kod žena, dok se kod muškaraca pokazalo manjim (Jugović, 2004). Kod istraživanja rodne diskriminacije Kamenov i sur. (2011) istraživali su iskustvo i percepciju rodne diskriminacije te stavove o rodnim ulogama. Istraživanje je provedeno na 1 363 sudionika te su rezultati pokazali da je 50% žena te 1/3 muškarac bila izložena diskriminaciji u primarnoj obitelji te oni koji su doživili diskriminaciju u djetinjstvu pokazuju egalitarnije stavove prema rodnim ulogama. Autorica ističe kako su rezultati pokazali da su ispitanici svjesni problema vezanog uz rodnu neravnopravnost, ali ističe da je u današnjem društvu još uvijek prisutan snažan utjecaj tradicionalnih normi koje se reprezentiraju kao neravnopravno postupanje.

Jugović i Kamenov (2008) istraživale su percepciju rodnih uloga kod adolescenata kroz anketni upitnik i fokus grupe. Rezultati su pokazali da se aspekt rodnih uloga u adolescenciji očituje u različitim očekivanjima od dječaka i djevojaka. Bez obzira što se javljaju razlike između adolescenata, istraživanja su pokazala da stavovi prema rodnim ulogama kod adolescenata odražavaju stavove rodnih uloga odraslih. Autorice ističu da to najviše dolazi do izražaja kod djevojaka iz očekivanja da obavljaju tradicionalno ženske poslove.

4.1. Stavovi studenata prema rodnim ulogama – dosadašnja istraživanja

Istraživanja na temu studenata i njihove percepcije rodnih uloga i rodne diskriminacije na općoj populaciji nema, već samo istraživanja od sveučilišta do sveučilišta. U ovom dijelu prezentirat će se rezultati nekoliko istraživanja provedenih u različitim dijelovima Hrvatske.

Kroz istraživanje koje je provedeno na Sveučilištu u Osijeku ispitivali su se stavovi studenata i studentica o položaju žene u suvremenoj obitelji. Rezultati su pokazali da studenti imaju egalitarne stavove. Studenti su pokazali stavove prema rodnoj ravnopravnosti u kućanstvu i položaju žena u obitelji te ističu da bi partneri u kućanstvu trebali jednako

financijski doprinositi, ali i ravnopravno sudjelovati kod donošenja važnih obiteljskih odluka. Također, važno je i ravnopravno sudjelovati u kućanskim poslovima. Autorica ističe razliku koja se javlja između stavova studenata prema obiteljskoj ulozi žene s obzirom na spol. Studenti su u većoj mjeri pokazali pozitivnije stavove prema ženama koje su u ulozi majke, dok su studentice pokazale pozitivnije stavove prema profesionalnim ulogama žena (Puhanić, 2019).

Isto tako, provedeno je istraživanje na Sveučilištu u Zadru gdje cilj bio otkriti stavove studenata prema ženinoj zaposlenosti izvan kuće (Vuković, 2016). Cilj se odnosio na ispitivanje stavova studenata o profesionalnoj ulozi žene, ali i njezinu ulogu u obitelji. Rezultati su pokazali da studenti većinom pokazuju egalitarne stavove o ženinoj radnoj ulozi i međuodnosu spomenute radne uloge i obiteljskog života. Međutim, u istraživanju se razlikuju stavovi studenata i studentica gdje ženski dio uzorka pokazuje veću svijest o dvostrukoj ulozi žene, odnosno egalitarnije stavove prema obiteljskim ulogama žena. Također, postoji razlika između stavova ispitanika čija je majka domaćica te stavova ispitanika čija je majka ima stalni radni odnos, ti rezultati pokazuju na to da oni čija je majka domaćica ne pokazuju pozitivne stavove u onoj mjeri kao što to pokazuju ispitanici čija je majka stalno zaposlena. Autorica na temelju rezultata istraživanja zaključuje da ispitanici, odnosno studenti imaju uglavnom pozitivne stavove o zaposlenosti žene izvan kućanstva, ali se može primijetiti razlika u stavovima o usklađivanju poslovnih i obiteljskih obaveza (Vuković, 2016).

„Ispitivanja stavova o rodnim ulogama na studentskoj populaciji pokazuju da žene imaju proegalitarnije stavove od muškaraca u vezi podjele odgovornosti oko kućanskih poslova, bavljenja djecom ili ostvarivanja prava u svijetu rada“ (Raboteg-Šarić i Ravlić, 1990, prema Jugović, 2004: 24). Rezultati istraživanja iz 2000. godine prikazuju da se već pred 20 godina mogao primijetiti pomak od tradicionalnih rodnih uloga prema rodnoj ravnopravnosti. No, studentice su u većoj mjeri prihvaćale modernije rodne uloge nego studenti, koji se teško odriču svog položaja u poslovnom svijetu (Buljan, 2000, prema Jugović, 2004).

5. Metodologija

5.1. Cilj

Istražiti povezanost između stavova prema rodnoj ravnopravnosti s obzirom na diskriminaciju tijekom odrastanja te razliku u obavljanju kućanskih poslova studenata.

5.2. Ispitanici (uzorak)

Istraživanje je provedeno na ukupno 286 ispitanika – studenata i studentica preddiplomskih i diplomskih studija Sveučilišta u Zadru koji su odabrani koristeći se prigodnim uzorkom. Sudjelovali su studenti s različitih odjela, kao što su informacijske znanosti, jezici, geografija, sociologija i brojni drugi, s tim da obuhvaćaju raspon od prve do pete godine studija. Ispitanici dolaze iz različitih hrvatskih regija.

U *Tablici 1* vidljivo je da je većina ispitanika ženskog spola, odnosno 88,8% uzorka čine žene, dok muški spol čini samo 10,5 % uzorka, nebinarno opredijeljene osobe su tek 2 studenata (0,7%). Najveći dio uzorka, 28,7%, studira na trećoj godini preddiplomskog studija, zatim slijedi druga godina diplomskog. Najveći broj ispitanika dolazi iz regije Zagreb koju čini 42,3%, zatim slijedi regija Dalmacija i otoci sa 25,6%, dok najmanje ispitanika dolazi iz Istre s 4,9 % ispitanika.

Tablica 1. Sociodemografska struktura uzorka

		f	%
<i>Spol</i>	<i>Ženski</i>	254	88,8%
	<i>Muški</i>	30	10,5%
	<i>Nebinarni</i>	2	0,7%
<i>Godina studija</i>	<i>1</i>	43	15,3%
	<i>2</i>	47	16,4%
	<i>3</i>	82	28,7%
	<i>4</i>	36	12,6%
	<i>5</i>	71	24,8%
	<i>Apsolvent preddiplomski</i>	1	0,3%
	<i>Apsolvent diplomski</i>	6	2,9%
<i>Regija</i>	<i>Zagreb i okolica</i>	121	42,3%
	<i>Dalmacija i otoci</i>	73	25,6%
	<i>Slavonija i Baranja</i>	29	10,1%
	<i>Istra i Primorje</i>	14	4,9%
	<i>Sjeverna Hrvatska</i>	49	17,1%
<i>Religioznost</i>	<i>Religiozan/zna sam u skladu s crkveni učenjem</i>	36	12,6%
	<i>Religiozan/zna sam na svoj način</i>	98	34,3%
	<i>Nisam sigurna jesam li religiozan/zna ili nisam</i>	34	11,9%
	<i>Nisam religiozan/zna</i>	108	37,8%
	<i>Protivnik/ca sam vjere</i>	10	3,5%

5.3. Opis instrumenta

Instrument započinje, ali i završava sociodemografskim pitanjima kako bi se ispitanike polagano uvelo u ispitivanje te zaključilo s laganijim pitanjima. U setu pitanja (ne)diskriminacija tijekom odrastanja, koristila se Likertova skala gdje su ispitanici svoje odgovore označavali od 1-Nikad, 2-Jednom, 3-Ponekad, 4- Često i 5- Ne odnosi se na mene.

Sljedeći set pitanja odnosi se na donošenje odluka i obavljanja kućanskih poslova tijekom odrastanja gdje su ispitanici morali odabrati jesu li odluke i kućanske poslove pod 1- Uglavnom obavljali/donosili muškarci, 2- Uglavnom obavljale/donosile žene, 3- Uglavnom

obavljali/donosili i muškarci i žene, 4- Uglavnom netko drugi i 5- Ne donosi se na mene. Također, ispitivala se učestalost obavljanja kućanskih poslova kod studenata u zadnjih mjesec dana od ispunjavanja ankete gdje su studenti morali označiti koliko puta su obavljali određene kućanske poslove: 1-Nikad, 2-Jednom, 3-Ponekad, 4.Često, 5-Ne odnosi se na mene.

Set pitanja pod nazivom Stavovi studenata o rodnim ulogama odnosio se na spoznavanje jesu li stavovi studenata egalitarni ili tradicionalni, a za to se koristila Skala za ispitivanje stavova studenata o rodnoj ravnopravnosti koja je preuzeta iz istraživanja „Rodna ravnopravnost i diskriminacija u Hrvatskoj“ (Kamenov i Jugović, 2011). Skala stavova o jednakosti rodnih uloga posebno je konstruirana za to istraživanje gdje su ispitani stavovi rodne diskriminacije. Skala je sastavljena od 23 tvrdnje kojima su se ispitivali stavovi o rodnim ulogama na raznim područjima u društvu. Primjerice, u području obitelji, obrazovanja, politike te tržištu rada. Za ovo istraživanje skala je prilagođena studentskom uzorku. Ispitanicima je ponuđena Likertova skala gdje su odgovarali s: 1- Uopće se ne slažem, 2- Ne slažem se, 3- Niti se ne slažem niti se slažem, 4-Slažem se, 5- U potpunosti se slažem.

5.4. Mjesto i vrijeme istraživanja

Provela se online anketa, napravljena na platformi Google Forms te se postavila na društvene mreže kojima se koriste studenti Sveučilišta u Zadru. Anketa se postavila u *Facebook* grupu *Sveučilište u Zadru-studenti* 22. lipnja 2020. godine te su se podaci prikupljali sve do 26. lipnja 2020.

5.5. Korištene analize

Nakon što su se prikupile ispunjene ankete ti su se podaci upisivali u program *Statistica 10* koji služi za obradu i analizu podataka. Na temelju postavljenih istraživačkih problema i hipoteza provedeni su određeni statistički postupci, primjerice: frekvencijske tablice, deskriptivna statistika, t-test, analiza varijance, X^2 te korelacija, odnosno Spearmanov koeficijent korelacije.

5.6. Istraživački problemi

1. Ispitati rodne razlike u percepciji rodne diskriminacije tijekom odrastanja u obitelji kod studentica i studenata.
2. Utvrditi razlike u percepciji rodne diskriminacije studenata s obzirom na neke sociodemografske karakteristike (regija i veličina naselja).
3. Utvrditi razlike u učestalosti obavljanja kućanskih poslova s obzirom na to žive li studenti s roditeljima ili samostalno.
4. Ispitati povezanost između percepcije rodne diskriminacije tijekom odrastanja u obitelji i stavova prema rodnim ulogama.

5.7. Istraživačke hipoteze

1. Percepcija rodne diskriminacije tijekom djetinjstva

1. Postoje razlike u percepciji rodne diskriminacije u obitelji tijekom odrastanja kod studenata i studentica.
2. Postoje razlike u percepciji rodne diskriminacije tijekom odrastanja s obzirom na regiju iz koje studenti dolaze.
3. Postoje razlike u percepciji rodne diskriminacije tijekom odrastanja s obzirom na veličinu naselja u kojem su studenti odrasli.

2. Obavljanje kućanskih poslova/praksa

4. Postoje razlike kod učestalosti obavljanja kućanskih poslova s obzirom na to žive li studenti s roditeljima ili samostalno.⁶

3. Stavovi studenata vezanih uz rodne uloge

5. Postoji povezanost između percepcije rodne diskriminacije tijekom odrastanja u obitelji i stavova prema rodnim ulogama.

⁶ Obavljanje kućanskih poslova kod studenata odnosilo se na zadnjih mjesec dana od ispunjavanja upitnika

6. Rezultati

6.1. Percepcija rodne diskriminacije tijekom djetinjstva

6.1.1. Postoje razlike u percepciji rodne diskriminacije u obitelji tijekom odrastanja kod studenata i studentica

Prva hipoteza pod nazivom *Postoje razlike u percepciji rodne diskriminacije u obitelji tijekom odrastanja kod studenata i studentica* provjerila se pomoću t-testa (tablica 3.). U tablici 2. prikazani su rezultati gdje se može vidjeti da postoji određeni postotak studenata koji su doživjeli diskriminaciju tijekom odrastanja.

Tablica 2. Postotak diskriminacije u djetinjstvu kod studenata

	Nikad	Jednom	Nekoliko puta	Često
Imao/la sam kraće vrijeme noćnog izlaska.	59%	3,4%	17%	20%
Roditelji me nisu podržavali kada bi se bavio/la aktivnostima tipičnim za suprotni spol.	82%	5%	8,3%	5%
Roditelji nisu podržavali u odabiru željenog obrazovanja.	93%	4%	2%	1%
Morao/la sam obavljati određene kućanske poslove tipične za moj spol.	31%	4%	22%	42%
Moje mišljenje u razgovoru se nije cijenilo.	82%	6%	8%	4%
Roditelji nisu podržavali ponašanje ili stavove koji su bili karakteristični za suprotni spol	70%	8%	15%	7%
Doživio/la sam obiteljsko nasilje	81%	4%	9%	6%

Na temelju ovih tvrdnji izradio se indeks rodne diskriminacije. Prikazane tvrdnje su rekodirane na način da su rezultati nikad svrstani pod broj 0, dok su odgovori jednom, nekoliko puta i često rekodirani pod broj 1, a indeks je činio njihov ukupni zbroj.

Na temelju prikupljenih podataka, rezultati su pokazali da postoji statistički značajna razlika ($t=2,04$, $p<0,05$) u percepciji diskriminacije (tijekom djetinjstva) i spol studenata. Žene su procijenile da su doživjele u prosjeku nešto više oblika diskriminacije ($M=1,89$) tijekom djetinjstva od muškaraca, koji su diskriminaciju doživljavali rjeđe ($M=1,30$), što je prikazano u tablici br. 3.

Tablica 3. T-test između varijabli spol i diskriminacije tijekom djetinjstva

Varijabla	M Žene	M Muškarci	t-value	df	p
Diskriminacija	1,89	1,30	2,04	282	0,04

6.1.2. Postoje razlike u percepciji rodne diskriminacije tijekom odrastanja s obzirom na regiju iz koje studenti dolaze

Hipoteza br. 2 pod nazivom *Postoje razlike u percepciji rodne diskriminacije tijekom odrastanja s obzirom na regiju iz koje studenti dolaze* nije potvrđena. U tablici 4. prikazane su prosječne vrijednosti na indeksu diskriminacije po regijama.

Tablica 4. Prikaz prosječnih vrijednosti na indeksu rodne diskriminacije po regijama

Regija	M*	N*	SD*
<i>Zagreb i okolica</i>	1,87	121	1,53
<i>Dalmacija i otoci</i>	1,88	73	1,43
<i>Slavonija i Baranja</i>	1,62	29	1,45
<i>Istra i Primorje</i>	1,57	14	1,02
<i>Sjeverna Hrvatska</i>	1,92	49	1,66
<i>Ukupno</i>	1,83	286	1,44

*M- aritmetička sredina

*N- broj ispitanika

*SD- standarda devijacija

Kao što je istaknuto, hipoteza nije potvrđena odnosno nema statistički značajne razlike u percepciji rodne diskriminacije kod ispitanika koji dolaze iz različitih regija ($p > 0,05$; $F = 0,3$) što se prikazuje u tablici 5. Većina ispitanika, bez obzira na regiju iz koje dolaze, nije bilo diskriminirano na način da su imali kraće vrijeme noćnog izlaska, da ih roditelji nisu podržavali kada bi se bavili aktivnostima tipičnim za suprotni spol, da nisu bili podržani u odabiru željenog obrazovanja, da su roditelji donosili odluke vezane uz njihovo obrazovanje, da se njihovo mišljenje u razgovoru se nije cijenilo zbog spola, da roditelji nisu podržavali ponašanje ili stavove koji su bili karakteristični za suprotni spol (odjeća, obuća, ponašanje) te da su doživjeli obiteljsko nasilje.

Tablica 5. Analiza varijance – razlike u prosječnim vrijednostima na indeksu rodne diskriminacije s obzirom na regiju

Varijabla	SS Effect	Df Effect	MS Effect	F	p
Indeks rodne diskriminacije	2,76	4	0,69	0,31	0,87

6.1.3. Postoje razlike u percepciji rodne diskriminacije tijekom odrastanja s obzirom na veličinu naselja iz koje ispitanik dolazi

U hipotezi u kojoj se provjeravala razlika s obzirom na veličinu naselja iz koje ispitanik dolazi te rodne diskriminacije u djetinjstvu, rezultati su pokazali da nema razlike u diskriminaciji tijekom odrastanja s obzirom na veličinu naselja iz koje student dolazi.

Tablica 4. T- test – razlike u prosječnim vrijednostima na indeksu rodne diskriminacije s obzirom na veličinu naselja

Varijabla	Naselje do 10 000 stanovnika	Naselje iznad 10 000 stanovnika	t-value	Df	p
Indeks rodne diskriminacije	1.88	1.74	0,71	284	0,48

6.1.4. Ispitivanje razlike u učestalosti obavljanja poslova između muškaraca i žena tijekom odrastanja

Željelo se saznati tko je obavljao kućanske poslove u obitelji tijekom odrastanja studenata. Podaci su prikazali jasnu podjelu na tradicionalno „muške“ i „ženske“ poslove. Primjerice kod obavljanja kućanskih poslova *kuhanje* (79% žena), *usisavanje* (74% žena), *pranje rublja* (92% žena), *glačanje rublja* (89% žena), *pranje posuđa* (65% žena) koji se deklariraju kao tipično „ženski“ poslovi, rezultati su potvrdili da još uvijek većinu takvih poslova obavljaju žene. Najviši postotak ženskog obavljanja poslova je kod pranja i glačanja rublja gdje rezultati pokazuju da je tijekom odrastanja pranje rublja i glačanje rublja obavljalo 1% muškaraca, što se može vidjeti u grafu 1. S druge strane, posao poput *pranja automobila* prikazuje se kao „muški“ posao gdje taj posao obavlja 56% muškaraca. Dok su poslove poput *bacanja smeća*, *kupovina hrane* i *čuvanje djece* uglavnom obavljali i muškarac i žena, no žene još uvijek u većem broju.

Slika 1. „Tko je uglavnom obavljao kućanske poslove tijekom Vašeg odrastanja?“

6.2. Obavljanje kućanskih poslova/praksa

6.2.1. Postoje razlike kod učestalosti obavljanja kućanskih poslova s obzirom na to žive li studenti s roditeljima ili samostalno

Sljedeća hipoteza odnosi se na *obavljanje kućanskih poslova studenata*⁷. Hipoteza *Postoje razlike kod učestalosti obavljanja kućanskih poslova s obzirom na to žive li studenti s roditeljima ili samostalno* istraživala se pomoću X^2 testa. U tablici 6. može se vidjeti kod kojih kućanskih poslova te razlike nisu prisutne.

Primjerice varijable *kuhanje, pranje rublja, bacanje smeća, pranje posuđa, kupovina hrane* su statistički značajne varijable i ovise o tome žive li ispitanici s roditeljima ili samostalno ($p < 0,05$). Dok varijable *usisavanje, glačanje rublja, čuvanje djece i pranje automobila* nisu statistički značajne, odnosno nema razlike u čestoti obavljanja navedenih kućanskih poslova bez obzirom žive li studenti s roditeljima ili samostalno ($p > 0,05$) što je se može vidjeti u tablici 6.

Tablica 6. Razlike u obavljanju kućanskih poslova u odnosu žive li studenti s roditeljima ili samostalno

Živite li trenutno s roditeljima?	Kuhanje-nikad	Kuhanje-jednom	Kuhanje-nekoliko puta	Kuhanje-često
Da	9%	11%	42%	38%
Ne	2%	5%	31%	61%
Hi kvadrat:16,8, df:3, p=0,00				
	Usisavanje-nikad	Usisavanje-jednom	Usisavanje-nekoliko puta	Usisavanje-Često
Da	8%	16%	41%	35%
Ne	9%	15%	31%	45%
Hi kvadrat:3, df:3, p=0,37				
	Pranje rublja-nikad	Pranje rublja-jednom	Pranje rublja-nekoliko puta	Pranje rublja-često

⁷ Razlika u učestalosti obavljanja kućanskih poslova na temelju spola studenata nije pokazala relevantne rezultate zbog premalog broja muških ispitanika.

Da	28%	15%	26%	30%
Ne	4%	5%	27%	64%
Hi kvadrat:41,3, df:3, p=0,00				
	Glaćanje rublja-nikad	Glaćanje rublja- jednom	Glaćanje rublja- nekoliko puta	Glaćanje rublja-često
Da	42%	18%	25%	15%
Ne	26%	18%	27%	19%
Hi kvadrat:1,2, df:3, p=0,74				
	Bacanje smeća-nikad	Bacanje smeća- jednom	Bacanje smeća- nekoliko puta	Bacanje smeća-često
Da	13%	13%	42%	33%
Ne	4%	9%	23%	63%
Hi kvadrat:24,3, df:3, p=0,00				
	Pranje posuđa- nikad	Pranje posuđa- jednom	Pranje posuđa- nekoliko puta	Pranje posuđa-često
Da	10%	4%	27%	58%
Ne	3%	1%	15%	81%
Hi kvadrat:15,5, df:3, p=0,001				
	Čuvanje djece- nikad	Čuvanje djece- jednom	Čuvanje djece- nekoliko puta	Čuvanje djece-često
Da	77%	5%	9%	9%
Ne	70%	10%	9%	9%
Hi kvadrat:3,4, df:3, p=0,33				
	Kupnja hrane- nikad	Kupnja hrane- jednom	Kupnja hrane- nekoliko puta	Kupnja hrane-često
Da	14%	13%	43%	29%
Ne	2%	5%	23%	70%
Hi kvadrat:45,5, df:3, p=0,00				
	Pranje auta- nikad	Pranje auta- jednom	Pranje auta-nekoliko puta	Pranje auta- često
Da	62%	20%	12%	5%
Ne	71%	15%	7%	7%
Hi kvadrat:3,5, df:3, p=0,31				

6.3. Stavovi studenata vezanih uz rodne uloge

U tablici 7. prikazani su rezultati (%) studenata prema tvrdnjama koje se odnose na rodne uloge.

Tablica 7. Stavovi studenata (%) prema rodnim ulogama

Varijabla	U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se ne slažem niti se slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
Žene ne bi smjele biti isključene iz tradicionalnih „muških“ profesija samo na temelju svoga spola.	7%	0%	3,5%	13%	77%
Najvažnije odluke za obitelj treba donijeti muškarac.	77%	11%	10%	1,4%	0,7%
Muškarcima bi trebalo dati prednost na natjecajima za rukovodeća mjesta.	86%	11%	1,3%	1%	1%
Društvo bi moralo jednako cijeniti rezultate žena i muškaraca.	1,8%	0,3%	0%	4,6%	93%
Žene bi trebale imati jednaku slobodu kao i muškarci izlaziti navečer same van.	1%	1,3%	4,6%	11%	82%
Muškarci trebaju imati bolji uspjeh u prirodoslovnim i tehničkim zanimanjima jer su im potrebni u životu.	83%	8,8%	7%	0,7%	0,7%
Vođenje kućanstva bi moralo u velikoj mjeri biti u rukama muškarca.	70%	13%	12%	3%	2%
Karijera žene bi trebala jednako biti važna kao i karijera muškaraca.	2%	0,7%	2%	8%	87%

Muškarci trebaju ozbiljnije shvaćati svoje obrazovanje nego žene jer će jednog dana biti hranitelji svoje obitelji.	72%	14%	8%	5%	2%
Žena treba snositi veći dio odgovornosti za brigu o djeci od muškaraca.	69%	13%	12%	4%	1,8%
Prihvatljivo je da su muškarci boje plaćeni od žena, čak i onda kada obavljaju istu vrstu posla.	88%	7%	2,8%	0,7%	1,3%
Muž i žena trebaju ravnopravno dijeliti kućanske poslove.	2,4%	0,7%	7,7%	11%	78%
Žene bi trebale biti tiše i mirnije nego muškarci.	80%	13%	6%	1,4%	0,3%
Muškarci bi trebali dobiti više podrške za obrazovanje nego žene.	88%	8%	2%	1,8%	0,3%
Zarada oba supružnika trebala bi biti pod kontrolom muža.	91%	7%	0,7%	0,7%	0,7%

Iz priloženog se može vidjeti da su stavovi studenata prema rodnim ulogama egalitarni i da se njihovi odgovori u većoj mjeri ne razlikuju. Postoje studenti koji se ne slažu s određenim tvrdnjama i ne pokazuju egalitarne stavove, no u ovom istraživanju ipak prevladavaju studenti s egalitarnijim stavovima. Kod tvrdnji *vođenje kućanstva bi moralo u velikoj mjeri biti u rukama muškarca (5%)* i *muškarci trebaju ozbiljnije shvaćati svoje obrazovanje nego žene jer će jednog dana biti hranitelji svoje obitelji (7%)* može se uočiti minimalni broj ispitanika koji iskazuju tradicionalnije stavove, no u ostalim tvrdnjama taj postotak se kreće oko 1% ili manje.

6.3.1. Postoji povezanost između percepcije rodne diskriminacije tijekom odrastanja u obitelji i stavova prema rodnim ulogama.

U hipotezi br. 5 ispitala se povezanost između percepcije rodne diskriminacije tijekom odrastanja u obitelji i stavova prema rodnim ulogama. Povezanost se mjerila Spearmanovim koeficijentom i dobiveni su rezultati koji pokazuju da povezanost postoji između 3 varijabli koje se odnose na stavove studenata i varijable rodne diskriminacije tijekom odrastanja. Povezanost se može vidjeti u varijablama *najvažnije odluke za obitelj treba donijeti muškarac*, *vođenje kućanstva treba biti u rukama muškarca* i *muškarci moraju ozbiljnije shvaćati svoje obrazovanje jer će biti hranitelji obitelji* što se vidi na slici 2. Studenti koji su doživjeli različite

oblike diskriminacije tijekom odrastanja češće imaju tradicionalnije stavove prema rodnim ulogama.

	Spearman Rank Order Correlations (Završni nulti) MD pairwise deleted Marked correlations are significant at $p < .05000$
Variable	Diskriminacija
Diskriminacija	1.000000
Žene isključene iz muških profesija zbog spola	-0.027988
Najvažnije odluke za obitelj treba donijeti muškarac	0.131913
Muškarci imaju prednost na natjecanjima za rukovodeća mjesta	0.047913
Društvo treba cijeniti rezultate žena i muškaraca	-0.065794
Žene bi trebale imati slobodu kao i muškarci izlaziti navečer same van	-0.102028
Muškarci trebaju imati bolji uspjeh u prirod i teh zanimanjima	0.040012
Vođenje kucanstva u rukama muškarca	0.178586
Karijera žene važna kao i muškarceva	0.004050
Muškarci ozbiljnije shvaćati svoje obrazovanje kao hranitelj	0.136188
Žena snosi veću odgovornost za djecu	0.077835
Muškarci bolje plaćeni od žena za isti posao	0.016369
Ravnopravno dijeliti svoje poslove	-0.030051
Žene tiše i mirnije od muških	0.058742
Muškarci više podrške za obrazovanje	0.031399
Zarada supružnika pod kontrolom muškaraca	0.052027
Muškarci za vođenje biznisa, žene za brigu kucanstva	0.036591
Muškarce i žene jednako poticati na školovanje	-0.054147

Slika 2. Korelacija između varijabli diskriminacija i stavova prema rodnim ulogama

7. Rasprava

Kao što je već spomenuto, rodne uloge postaju sve važnije u svim segmentima društva, postaju zahtjevnije i javljaju se određena očekivanja od žena u obiteljskom, ali i poslovnom svijetu. Od žena se očekuje da svoju dužnost obavljaju izvrsno te da se ističu u svim svojim ulogama. Rezultate ovog istraživanja možemo povezati s prijašnjim istraživanjima Jugović (2004.), Kamenov i sur. (2011), Topolčić (2001.), Tomić-Koludrović (2015.) i dr.

Hipoteza br. 1 koja ističe da postoje razlike između spola studenata i rodne diskriminacije tijekom odrastanja u ovom je istraživanju potvrđena. Žene su procijenile da su u doživjele u prosjeku nešto više oblika diskriminacije ($M=1,89$) tijekom djetinjstva, od muškaraca, koji su diskriminaciju doživljavali rjeđe ($M=1,30$).

Temom diskriminacije u djetinjstvu bave se Kamenov i sur. (2011) gdje istražuju diskriminaciju u obitelji i stavove prema rodnim ulogama. Rezultati su pokazali da je 50% žena bilo izloženo diskriminaciji u djetinjstvu, a muškarci tek 1/3 (Kamenov i sur. 2011). Dok je u ovom istraživanju razlika u diskriminaciji između žena i muškaraca manja nego kod istraživanja Kamenov i sur. (2011), svejedno se može zaključiti da još uvijek postoji rodna neravnopravnost koja započinje socijalizacijom u obitelji gdje se okolina ponaša drukčije i zahtijeva određeno ponašanje od muškaraca i žena.

Sljedeće dvije hipoteze koje su se istraživale bile su povezane sa sociodemografskim podacima, odnosno istraživala se razlika u percepciji rodne diskriminacije u djetinjstvu s obzirom na regiju i veličinu naselja iz koje studenti dolaze. S obzirom na regiju iz koje ispitanik dolazi, ustanovljeno je da nema statistički značajne razlike neovisno dolazi li ispitanik iz Dalmacije i otoka, Dalmatinske zagore, Zagreba i okolice, Slavonije i Baranje, Sjeverozapadne Hrvatske ili Istre i Primorja. Kamenov i Jugović(2011) u svom istraživanju koriste rezidencijalne varijable (naselje i regija) kao nezavisnu te iz dobivenih podataka ističu da ispitanici koji dolaze iz regija kao što su Istra, Primorje, Gorski kotare i Zagreb imaju egalitarnije stavove i kod njih nije prisutna diskriminacija u djetinjstvu u onoj mjeri kao kod ispitanika koji dolaze iz ostalih regija.

Što se tiče veličine naselja, pitanje na koje se odgovaralo u upitniku odnosilo se na veličina nasilja u kojem su ispitanici odrasli do svoje 16 godine. S razlogom je stavljeno *do svoje 16. godine* jer su ispitanici najčešće do te godine žive sa svojom obitelji i tu se formiraju

osnovni stavovi pa tako i stavovi prema rodnim ulogama. No, u analizi podataka ipak se ispostavilo da statistički značajna razlike u odnosu na diskriminaciju u djetinjstvu nema. Nema razlike s u veličini naselja u kojem su studenti živjeli do svoje 16. godine i iskustvu diskriminacije u obitelji tijekom odrastanja.

Nadalje, kod hipoteze *Postoje razlike kod učestalosti obavljanja kućanskih poslova s obzirom na to žive li studenti s roditeljima ili samostalno* može se vidjeti da statistički značajna razlika varira od varijable do varijable. Postoje poslovi koje su studenti obavljali u manjoj mjeri bez obzira žive li s roditeljima ili samostalno, primjerice glačanje rublja, čuvanje djece, pranje automobila. No, poslovi kao što su kuhanje, pranje posuđa i usisavanje studenti obavljaju češće. Shodno tome, oni studenti koji žive s roditeljima rjeđe sudjeluju u svakodnevnim kućanskim poslovima, primjerice rjeđe kuhaju, peru rublje, kupuju hranu nego što to rade oni studenti koji žive samostalno. Oni studenti koji žive s roditeljima češće se oslanjaju na ukućane kada su u pitanju kućanski poslovi.

Sljedeća hipoteza, odnosila se na povezivanje rodne diskriminacije u djetinjstvu sa stavovima studenata prema rodnim ulogama. Istraživanje koje se bavi sličnom temom je izvještaj autorica Kamenov i sur. (2011) koje istražuju iskustva rodno rodne diskriminacije u obitelji i stavove prema toj diskriminaciji. Hipoteza u ovom istraživanju nije u potpunosti potvrđena i prikazuje da postoji povezanost između iskustva diskriminacije i tri tvrdnje koje se odnose na tradicionalne rodne uloge: *Najvažnije odluke za obitelj treba donijeti muškarac, vođenje kućanstva treba biti u rukama muškarca i muškarci moraju ozbiljnije shvaćati svoje obrazovanje jer će biti hranitelji obitelji*. Kod istraživanja Kamenov i sur. (2011) Istraživanje je pokazalo da ispitanici iskazuju egalitarne stavove prema rodnim ulogama te da oni ispitanici koji su iskusili diskriminaciju tijekom odrastanja imaju egalitarnije stavove od ispitanika koji se nisu susretali s diskriminacijom u djetinjstvu. „I žene i muškarci koji su doživjeli rodnu diskriminaciju u djetinjstvu imaju egalitarnije stavove o rodnim ulogama od onih bez takvog iskustva. Ovi rezultati podržavaju našu inicijalnu pretpostavku prema kojoj su sudionici/ce, baš zbog diskriminirajućeg iskustva, odbacili tradicionalna uvjerenja roditelja te sami razvili egalitarnije stavove“ (Kamenov i sur, 2011:205).

Što se tiče istraživačkog problema koji se odnosio na razlike u obavljanju kućanskih poslova tijekom odrastanja prikazuje se da žene češće obavljaju kućanske poslove te se vidi razlika u obavljanju tipično „ženskih“ i „muških“ poslova. Primjerice, Tomić-Koludrović (2015) ističe da su kod muškaraca zastupljeniji poslovi poput sitnih popravaka, bacanja smeća

i pranje automobila, dok su poslovi poput pranja rublja, glačanja rublja, kuhanja ili pranja posuđa u višoj mjeri zastupljeniji kod žena. Isti rezultati dobili su se i u ovom istraživanju pogotovo kod varijabli *pranja rublja, glačanja rublja, kuhanja ili pranja posuđa* gdje je velika zastupljenost žena u obavljanju tih kućanskih poslova. Može se vidjeti da u tim poslovima ravnopravnost obavljanja izostaje te se ti poslovi deklariraju kao tipično „ženski“. Iste rezultate prikazao je Topolčić (2001) u 20 godina starom istraživanju gdje prikazuje da poslove koje muškarci u širem luku zaobilaze jesu pranje i glačanje rublja te pranje sanitarnih prostorija poput WC-a i kupaonice. Topolčić (2001) ističe da postoji rodna segregacija u obavljanju kućanskih poslova te se iz toga može vidjeti da se još nakon 20 godina isti kućanski poslovi definiraju kao tipično „muški“ i „ženski“ te da nije došlo do većeg pomaka kod toga tko obavlja kućanske poslove u kućanstvu jer je i dalje veća zastupljenost žena.

Iz navedenog možemo zaključiti da su studenti i studentice doživjeli neke oblike diskriminacije u djetinjstvu. No, njihovi stavovi prema rodnim ulogama uglavnom egalitarni. Rezultati su pokazali da oni studenti i studentice koji su u većoj mjeri doživjeli diskriminaciju u djetinjstvu pokazuju blago tradicionalnije stavove prema rodnim ulogama. Ovo istraživanje je također pokazalo da su studenti odrastali u kućanstvu u kojem je prevladavala tradicionalna podjela kućanskih poslova, odnosno podjela na tradicionalno „muške“ i „ženske“ poslove, ali to nije utjecalo na njihove stavove prema rodnim ulogama. Oni studenti koji i dalje žive s roditeljima manje sudjeluju u odrađivanju kućanskih poslova, kao što je i pretpostavljeno.

8. Zaključak

Cilj ovog istraživanja bio je istražiti povezanost stavova studenata prema rodnoj ravnopravnosti i diskriminaciji tijekom njihovog odrastanja te obavljanju kućanskih poslova. U ovome radu nisu sve hipoteze potvrđene, ali one koje jesu još uvijek ističu da postoji diskriminacija i neravnopravnost u obavljanju kućanskih poslova u odnosu na muškarca/ženu. Pokazalo se da kod obavljanja kućanskih poslova u obitelji tijekom odrastanja većinu poslova obavlja žena i da nema ravnopravnosti, kao što to ističe Topolčić (2001), i dalje postoji rodna segregacija u kućanstvu te postoji distinkcija između „muških“ i „ženskih“ poslova. Poslovi poput glačanja, kuhanja ili pranja posuđa i rublja označavaju se kao tipično „ženski“ poslovi te se od žena očekuje obavljanje istih. Taj podatak ostaje isti u svim sličnim istraživanjima koja se bave temom rodnih uloga i obavljanja kućanskih poslova. Rezultati su pokazali da su studenti u djetinjstvu doživjeli rodnu diskriminaciju s obzirom na njihov spol te da oni koji su u većoj mjeri doživjeli diskriminaciju imaju tradicionalnije stavove prema rodnim ulogama. No, kod svih ostalih studenata, iako su odrasli u kućanstvu sa tradicionalno podijeljenim kućanskim poslovima, u većini slučajeva mogu se primijetiti egalitarni stavovi bez obzira što su studenti odgajani u tradicionalnim obiteljima.

Stavovi prema rodnim ulogama duboko su ukorijenjeni u neko društvo i ovise o brojnim čimbenicima, primjerice kulturi i tradiciji društva. U hrvatskom se društvu ti stavovi pomiču prema egalitarnosti i sve se više pažnje pridaje ulogama žena u raznim sferama društva (radna uloga, obiteljska uloga isl.). Iako se može govoriti o pomaku prema rodnoj ravnopravnosti (Tomić-Koludrović, 2015.) još uvijek postoji problem neravnopravnosti u kućanstvu koji je vezan uz obavljanje kućanskih poslova. S obzirom na veliki jaz koji se javlja između žena i muškaraca u obavljanju kućanskih poslova valjalo bi više pažnje i edukacije posvetiti ravnopravnoj podjeli kućanskih poslova u obitelji. Kao što je istaknuto više puta u radu, rodna diskriminacija i neravnopravnost u obavljanju kućanskih poslova još uvijek postoje te se lagano dolazi do egalitarnijih stavova populacije prema rodnim ulogama, ali se još uvijek velika pažnja treba posvetiti segregaciji u kućanstvu kako bi odnosi bili ravnopravni.

9. Prilozi

Anketa

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdlEjDKOzQyeHP72FuN4cXHgDQscvNhn5l-7ZToQy9oHNSrw/viewform?usp=pp_url

10. Literatura

1. Bartolac, Andreja, Kamenov, Željka., i Petrak, Olivera. (2011). „Rodne razlike u obiteljskim ulogama, zadovoljstvu i doživljaju pravednosti s obzirom na tradicionalnost stava“, *Revija za socijalnu politiku*, 18(2): 175-194.
2. Herceg, Mirjana., Juričević, Andreja., Zec, Nikolina. (2010). „Obrazovanje za rodnu jednakost“. Osijek: Ženska udruga „Izvor“.
3. Jugović, Ivana. (2004). „Zadovoljstvo rodnim ulogama“, Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet.
4. Jugović, Ivana. (2010). „Što se mjeri pod pojmom rodnih uloga? Pregled i evaluacija skala rodnih uloga i stavova o rodnim ulogama“, *Suvremena psihologija*, 13(1): 113-135.
5. Jugović, Ivana, i Kamenov, Željka. (2008). „Razvoj instrumenta za ispitivanje rodnih uloga u adolescenciji“, *Suvremena psihologija*, 11(1): 93-106.
6. Kamenov, Željka, i Jugović, Ivana. (2011). „Percepcija, iskustvo i stavovi o rodnoj (ne)ravnopravnosti u obitelji“, u: Kamenov, Ž. & Galić, B. (ur.) *Rodna ravnopravnost i diskriminacija u Hrvatskoj : Istraživanje percepcija, iskustva i stavovi o rodnoj diskriminaciji u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, str. 120-142.
7. Kamenov, Željka., Huić, Aleksandra., i Jugović, Inga. (2011). „Uloga iskustva rodno neravnopravnog tretmana u obitelji u percepciji, stavovima i sklonosti rodnoj diskriminaciji“, *Revija za socijalnu politiku*, 18(2): 195-215.
8. Puhanić, Lucija. (2019). „Stavovi studenata o položaju žene u suvremenoj obitelji“, Diplomski rad, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet.
9. Tomić-Koludrović, Inga. (2015). „Pomak prema modernosti: Žene u Hrvatskoj u razdoblju 'zrele' tranzicije“. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
10. Topolčić, Davor. (2001). „Muškarci to ne rade: rodno segregirana podjela rada u Hrvatskoj“, *Društvena istraživanja*, 10(4-5 (54-55)): 767-789.
11. Vuković, Tamara. (2016). „Dvostruka uloga žena u suvremenoj obitelji: stavovi studenata Sveučilišta u Zadru“, Diplomski rad, Sveučilište u Zadru, Filozofski fakultet